

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/103/2019
Identifikačné číslo spisu:	2616206464
Dátum vydania rozhodnutia:	23.06.2020
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:2616206464.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ B. C., 2/ M. C., 3/ T.. B. C., všetkých trvale bytom v A., B.. M. XXXX/XX a 4/ M. C., trvale bytom v A., C. XXX/XX, všetkých zastúpených Mgr. Milanom Tryľčom, PhD., advokátom v Senici, J. Kráľa 738/12, proti žalovaným 1/ P. J., trvale bytom v A., I. XXX/X, zastúpenému JUDr. Jurajom Gavalcom, advokátom v Trnave, T. Tekela 23 a 2/ KOOOPERATIVA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 4, zastúpenej JUDr. Baltazárom Mucskom, advokátom v Bratislave, Vajnorská 55, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Senica pod sp. zn. 11C/182/2016, o dovolaní žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo 16. januára 2019 sp. zn. 24Co/142/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobcovia majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobcovia sa žalobou došliu Okresnému súdu Senica (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) 6. septembra 2016 domáhali uloženia žalovaným povinnosti spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom náhradu nemajetkovej ujmy a to žalobcovi 1/ vo výške 20.000,- €, žalobkyni 2/ vo výške 20.000,- €, žalobcovi 3/ vo výške 20.000,- € a žalobkyni 4/ vo výške 10.000,- €. Žalobu odôvodnili tým, že rozsudkom Okresného súdu Senica sp. zn. 1T/50/2015 zo 6. júla 2015 bol žalovaný 1/ uznaný vinným pre prečin usmrtenia podľa § 149 ods. 4 Trestného zákona, ktorého skutku sa dopustil tak, že 6. septembra 2014 o 5.22 hod. v Senici na ulici Kaplinské pole na miestnej komunikácii viedol osobné motorové vozidlo zn. Ford Fiesta, EČV: A.-XXX R., pod vplyvom alkoholu (0,98 mg/l alkoholu v dychu) neprispôsobil rýchlosť jazdy poveternostným podmienkam, stavu a povahe vozovky svojim schopnostiam, pričom pri predchádzaní nákladného vozidla dostal šmyk, prešiel na ľavý okraj cesty, kde ľavým predným kolesom narazil do obrubníka a následne prednou časťou vozidla narazil do zadnej časti odparkovaného návesu. Týmto konaním jeho spolujazdec T.. M. M., sediaci vedľa neho, utrpel zranenia, ktoré si vyžiadali dobu liečenia a práceneschopnosť v trvaní 30 dní a spolujazdec M. C. (syn žalobcov 1/ a 2/, brat žalobcu 3/ a vnuk žalobkyne 4/), sediaci vo vozidle za spolujazdcom, utrpel zranenia, v dôsledku ktorých zomrel.

2. Súd prvej inštancie rozsudkom z 25. októbra 2017 č. k. 11C/182/2016 - 148 I. obom žalovaným uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 10.000,- €, žalobkyni 2/ sumu 10.000,- €, žalobcovi 3/ sumu 10.000,- € a žalobkyni 4/ sumu 5.000,- €, všetkým do 3 dní; II. vo zvyšku žalobu zamietol a III. vyslovil, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania. Právne svoje rozhodnutie odôvodnil ust. § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „O. z.“). Konštatoval, že v danom prípade nepochybne došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcov v tej najhoršej možnej intenzite, keď zásah nie je možné odčiniť len ospravedlnením, či prinavrátením do pôvodného stavu a to v súvislosti s usmrtením osoby M. C.. Dôsledky smrti sa u žalobcu 1/ prejavili najmä tak, že tento nemohol po smrti syna po dobu minimálne 4 mesiacov vykonávať svoje povolanie, žalobkyňa 2/ nemohla nastúpiť na štúdium zamerané na zvyšovanie si svojej kvalifikácie v zamestnaní a žalobcovia 1/, 2/ a 4/ boli nútení vyhľadať psychiatrickú aj psychologickú pomoc. Uviedol, že je nespochybniteľné, že žiadna priznaná suma nenahradí žalobcom syna, brata a vnuka, no môže zmierniť následky vzniknutej nemajetkovej ujmy. Pri posudzovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy musel zohľadniť aj majetkovú situáciu a sociálne pomery žalovaného 1/. Vzhľadom k zisteným skutočnostiam súd prvej inštancie priznal žalobcom 1/ až 3/ ako najbližším osobám zomrelého zadost'učinenie každému v sume 10.000,- € a žalobkyni 4/ ako starej mame, ktorá s M. C. nezdiedala spoločnú domácnosť a každodenný život, sumu finančného zadost'učinenia 5.000,- €.

3. V otázke pasívnej legitímácie žalovanej 2/ sa súd prvej inštancie stotožnil s právnym názorom žalobcov v tom smere, že žalovaná 2/ je v danom spore pasívne legitimovaná a to napriek rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) sp. zn. 3 Cdo 301/2012 z 31. marca 2016, v ktorom najvyšší súd opätovne judikoval, že poisťovňa v spore o náhradu nemajetkovej ujmy nie je pasívne vecne legitimovaná. Žalovaný 1/ bol v čase vzniku dopravnej nehody, ktorou bola spôsobená smrť M. C.Á., povinne zmluvne poistený za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Podľa § 822 a § 823 O. z. z poistenia zodpovednosti za škodu má poistený právo, aby v prípade poistnej udalosti poisťiteľ za neho nahradil podľa poistných podmienok škodu, za ktorú poistený zodpovedá. Podľa § 15 zákona 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi. Poškodený tak môže náhradu škody spôsobenú prevádzkou motorového vozidla požadovať buď od poisteného škodcu, alebo od poisťovateľa alebo od oboch. Voľba je výlučne na oprávnenej osobe. Ide teda o situáciu, keď jeden subjekt má nárok na to isté plnenie proti dvom subjektom, pričom proti každému z nich z iného právneho dôvodu - proti škodcovi ide o nárok z titulu náhrady škody, proti jeho poisťovateľovi ide o osobitné právo na plnenie založené všeobecným právnym predpisom. Pokiaľ sa žalobcovia rozhodli uplatniť si nárok voči obom žalovaným, je to ich výlučná kompetencia pri vedení sporu. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 2 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení zákona č. 87/2017 Z. z. a dnes už i zákona č. 350/2018 Z. z., ďalej tiež len „C. s. p.“).

4. Krajský súd v Trnave (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie žalovaného 1/ rozsudkom zo 16. januára 2019 sp. zn. 24Co/ 142/2018 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti vo veci samej (čo do priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy a uloženia súvisiacej povinnosti) aj v závislom výroku o náhrade trov konania podľa § 387 ods. 1 C. s. p. potvrdil; rozhodol tiež, že žalobcovia majú spoločne a nerozdielne nárok voči žalovanému 1/ na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Po preskúmaní veci odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvej inštancie v napadnutej časti výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy týkajúce sa žalovaným 1/ v odvolaní namietaných skutočností je vyčerpávajúco, správne skutkovo a právne zdôvodnené a zodpovedá všetkým požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutia. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská strán k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávaný prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Žalovaný 1/ namietal výšku priznanej nemajetkovej ujmy, k čomu odvolací súd

uviedol, že výška peňažnej náhrady je predmetom voľnej úvahy súdu, keďže zákon nestanovuje ani rámcové čiastky pre odškodnenie nemajetkovej ujmy, preto súd musí prihliadnuť okrem závažnosti vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo, aj k naplneniu požiadavky účinného primeraného zadosťučinenia za vzniknutú nemajetkovú ujmu, ale i k požiadavke nezneužívania tohto právneho prostriedku na neprípustné obohacovanie. Odvolací súd konštatoval, že výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v danom prípade nepôsobí likvidačne, ale predstavuje základné štandardné kompenzovanie zmiernenia ujmy žalobcov v zmysle zásad slušnosti a naplnenia požiadavky morálnej správnosti, ktorá je predovšetkým požiadavkou spravodlivosti a je spôsobilá naplniť reštitučnú podstatu kompenzácie. Tvrdenie, že majetkové pomery žalovaného 1/ mu neumožňujú zaplatiť priznanú nemajetkovú ujmu je irelevantné, keďže jeho majetkové pomery nie sú pri odstupňovaní výšky priznaného nároku určujúce a možno ich vnímať len v moderačnom význame. Súd prvej inštancie správne vyhodnotil otázku primeranosti prisúdeného nároku (odsek 24. rozsudku súdu prvej inštancie), namietanú žalovaným 1/ v odvolaní, keď presvedčivým spôsobom zdôvodnil, z akého dôvodu priznal náhradu nemajetkovej ujmy práve vo výške 10.000,- € pre žalobcov 1/, 2/ a 3/ a vo výške 5.000,- € pre žalobkyňu 4/, pričom jeho úvahy sú založené na skutkových zisteniach, ktoré podrobne popísal. Vzhľadom na to, že súd prvej inštancie v posudzovanej veci v potrebnom rozsahu zistil skutkový stav vykonaním potrebných a stranami navrhnutých dôkazov a žalovaný 1/ v odvolaní neuviedol žiadne skutočnosti, resp. tvrdenia, s ktorými by sa nebol súd prvej inštancie v odôvodnení preskúmaného o rozsudku dôsledne vysporiadal a následne takto riadne zistený skutkový stav aj správne právne posúdil, tzn. že na správne zistený skutkový stav aplikoval zodpovedajúce zákonné ustanovenia, rozhodol vecne správne a preto bolo namieste jeho rozsudok v častiach dotknutých odvolaním potvrdiť, uzavrel odvolací súd, ktorý napokon rozhodnutie o trovách odvolacieho konania odôvodnil ust. § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 C. s. p. v spojení s ustanovením § 396 ods. 1 rovnakého zákona.

5. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu (v jeho potvrdzujúcej časti) podala žalovaná 2/ (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p. Podľa jej názoru je rozhodovacia prax dovolacieho súdu čo do riešenia otázky pasívnej vecnej legitímácie poisťovne v obdobných sporoch rozdielna. Poukázala na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 168/2009, 3 Cdo 301/2012, 8 Cdo 219/2016 a 3 Cdo 234/2017. Podľa názoru dovolateľky napádaný rozsudok túto otázku rieši nesprávne. Podľa presvedčenia žalovanej je jej dovolanie dôvodné preto, lebo rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnych právnych záveroch z hľadiska ustálenia jej pasívnej vecnej legitímácie. Zastáva názor, že právne závery odvolacieho súdu, na ktorých spočíva jeho rozsudok, sa priečia záverom vyjadreným v označených judikátoch a tvrdí, že v predmetnej otázke absentuje rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho súdu v zmysle ustanovenia § 48 C. s. p. V prípade absencie tohto zjednocujúceho právneho stanoviska v otázke zásadného právneho významu neexistuje žiadne rozhodnutie, ktorým by bola definitívne vyriešená táto otázka, preto napádané rozhodnutia nižších súdov trpia zásadnou vadou, keď neobsahujú presvedčivé zdôvodnenie súdov, ktoré ich viedlo k priznaniu náhrady nemajetkovej ujmy (aj) zo strany poisťovateľa. Z týchto dôvodov žalovaná navrhla, aby najvyšší súd dovolaním napádaný rozsudok zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

6. Žalobcovia navrhli dovolanie zamietnuť, majúci za to, že toto nie je dôvodné.

7. Žalovaný 1/ dovolací návrh nepodal.

8. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana, v ktorej neprospech bolo napádané rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.) a to za splnenia podmienky jej zastúpenia i spísania dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej 2/ treba odmietnuť. Na odôvodnenie, prečo bol namieste takýto postup (§ 451 ods. 3 C. s. p.) dovolací súd uvádza nasledovné :

9. V zmysle § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p.

10. Žalovaná 2/ v dovolaní uviedla, že prípustnosť jej dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá „je“ dovolacím súdom riešená rozdielne.

11. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p. je relevantná právna otázka, ktorá už bola dovolacím súdom riešená, pri jej riešení ale nedošlo k ustáleniu rozhodovacej praxe odvolacieho súdu preto, lebo jeho jednotlivé senáty naďalej zastávajú odlišné (rozdielne) právne názory, čo sa prejavuje v ich pretrvávajúcom rozdielnom rozhodovaní.

12. V danom prípade dovolateľka v dovolaní zadefinovala celkom nepochybne relevantnú (pre rozhodnutia nižších súdov zásadnú) právnu otázku „či je poisťovňa pasívne vecne legitimovaná v predmetnom spore“ (spore o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej pozostalým po obetiach dopravnej nehody spôsobenej poisteným vozidlom). Vzhľadom na to, že právne účinky dovolania nastávajú podaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku, bolo potrebné prípustnosť dovolania žalovanej 2/ posudzovať podľa stavu v čase jeho podania, to znamená k 15. marcu 2019.

13. Je pravdou, že najvyšší súd v uznesení sp. zn. 4 Cdo 168/2009 dospel k záveru, že povinnosť poisťovne na plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle § 13 ods. 2 O. z. Aj ďalšie svoje rozhodnutie sp. zn. 3 Cdo 301/2012 založil najvyšší súd (o. i.) na závere o nedostatku pasívnej legítimácie poisťovne v zmysle § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z. z. Na totožných záveroch napokon spočívalo tiež rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 8 Cdo 219/2016, v ktorom zotrval na tom, že povinné zmluvné poistenie upravené zákonom č. 381/2001 Z. z. nekryje ujmu spôsobenú zásahom do osobnostných práv pozostalých po obeti dopravnej nehody. Na druhej strane je ale tiež pravdou, že najvyšší súd v inom svojom rozhodnutí sp. zn. 6 MCdo 1/2016 (ktoré dovolateľka ani v dovolaní výslovne neuvádza, hoci práve toto rozhodnutie má zakladať stav rozdielnosti rozhodovania odvolacieho súdu) pri riešení predmetných otázok zaujal opačné právne závery (odhliadajúc od poskytnutia týmto rozhodnutím tiež vysvetlenia dôvodov, pre ktoré v takej veci nedošlo k obráteniu sa na veľký senát). Niet teda pochyb, že rozhodovacia prax odvolacieho súdu „bola“ v istom čase rozdielna; takýto stav tu už ale nebol v čase, v ktorom žalovaná 2/ podala dovolanie.

14. Dovolací súd totiž považuje za vysoko nepravdepodobné, že žalovaná 2/ v čase iniciovania ňou odvolacieho konania v prejednávanej veci nemala vedomosť o záveroch rokovania občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu konaného 9. októbra 2018, ktoré vyústilo do prijatia práve vyššie spomínaného rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 6 MCdo 1/2016 na zverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikátu R 61/2018, v zmysle ktorého „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z. z. je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla.“ a „V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná.“ Závermi tohto rokovania občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu bolo dosiahnuté názorové zjednotenie dovolacích senátov v predmetnej problematike, čím zároveň došlo k ustáleniu rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Možno preto uzavrieť, že o žalovanou 2/ nastolenej dovolacej otázke „bolo“ síce senátmi odvolacieho súdu v minulosti rozhodované rozdielne, avšak v čase podania jej dovolania už neplatilo, že tieto otázky „sú“ (rozumej naďalej) riešené rozdielne. Prípustnosť jej dovolania preto z § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p. nemožno vyvodíť.

15. Dovolací súd v súvislosti s vyššie uvedeným poukazuje na to, že žalovaná 2/ už podala dovolania vo viacerých skutkovo a právne obdobných sporoch. Z obsahu skorších rozhodnutí najvyššieho súdu (2 Cdo 41/2018, 2 Cdo 52/2018, 2 Cdo 131/2018, 3 Cdo 24/2018, 4 Cdo 91/2018, 6 Cdo 207/2017, 6 Cdo 226/2017, resp. 3 Cdo 174/2019) mala možnosť oboznámiť sa s tým, že dovolací súd právnu otázku, ktorú nastolila aj v tomto prípade, posudzuje už jednotne - v súlade s právnymi závermi, na ktorých spočíva judikát R 61/2018.

16. Najvyšší súd preto dovolanie žalovanej 2/ podľa § 447 písm. c/ C. s. p. (ako neprípustné) odmietol.

17. Rozhodnutie o trovách konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 C. s. p.)

18. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0, v časti trov konania pomerom 2 : 1.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.